

ÚVOD

V rozvoji socialistické společnosti se vedle ekonomiky a politiky stává významným činitelem také oblast pedagogická. Budování socialismu vyžaduje nejen základní strukturální přeměny hospodářské, politické a kulturní, ale i kvalitativně novou výchovu mládeže i dospělých — výchovu komunistickou. Úspěchy socialistické výstavby v uplynulé etapě by nebyly myslitelné bez uskutečnění této nové výchovy socialistických lidí, bez vytvoření odpovídající sítě výchovně vzdělávacích zařízení a bez nebývalého rozvoje socialistické pedagogiky jako vědy, která na základě komplexního rozboru výchovného procesu poskytuje teoretická východiska výchovné praxi ve všech oblastech našeho života.

Otázky pedagogické vědy, její koncepce, jejího vývoje a jejích základních kategorií se tak dostávají stále více do popředí zájmu pedagogických odborníků i širší veřejnosti. Rozvíjí se diskuse o samém předmětu pedagogických věd, o jejich výzkumných metodách, o jejich vztahu k jiným vědním oborům i o samém poslání pedagogické teorie v socialistické společnosti. Pokusem o odpověď na otázky o podstatě pedagogických věd, o vývoji pedagogického myšlení a o základních pedagogických kategoriích chce být i tento spis.

Obsah spisu je rozdělen do tří částí. První část se zabývá problémy pedagogické metodologie. Rozebírá předmět pedagogiky jako vědy, její úkoly a výzkumné metody, vztah pedagogiky k jiným vědním oborům, její strukturu a její společenský význam. Druhá část spisu sleduje vývoj pedagogického myšlení od antiky až po současnost se zvláštním zřetelem k dějinám socialistické pedagogické koncepce a k historii československé pedagogiky. Třetí, závěrečná část spisu se obírá základními obecně pedagogickými kategoriemi. Zkoumá pojetí výchovy v socialistické společnosti, základní činitele výchovného procesu, koncepci vzdělání a systém pedagogických principů a metod výchovně vzdělávací práce. Na základě historickosrovnávací analýzy přináší obecnou koncepci základních pedagogických kategorií, jejich vztahu i jejich praktických konsekvencí ve výchově mládeže i dospělých. Touto systémovou analýzou výchozích pedagogických kategorií se práce snaží přispět k rozpracování dílčích pedagogických disciplín, které konkretizují realizaci těchto obecných kategorií z hlediska věku vychová-

vaného jedince, z hlediska výchovně vzdělávací instituce a organizace a z hlediska oboru, ve kterém se výchova koná. Závěrem tohoto stručného úvodu bych rád poděkoval všem svým spolupracovníkům, kteří mne nezištnou radou i pomocí podpořili v mé práci. Můj zvláštní dík patří univerzitnímu profesoru Bohumilu S. Urbanovi a docentce dr. Lili Monatové, CSc., za laskavou recenzi mého spisu a jeho doporučení do tisku.

Brno, leden 1976

Vladimír Jůva